

Bogen er en samling af reflekterende tekster fra perioden 2011-2015 om menneskers involvering i andre mennesker, livet, kunsten samt fag- og skønlitteratur, som det fremtræder i Hustvedts univers. Nogle netanmeldere skriver: alt for personlig, andre: alt for upersonlig. Læs den og døm selv. For denne anmelder er bogen en guldgrube til repetition af klassisk psykologisk viden og opdatering af nyere forskning på en række samfundsmæssige områder, velformuleret og detaljeret behandlet af en moderne humanist.

"Første del indeholder essays om enkelte kunstnere og undersøgelser af nogle af de fordomme, der påvirker os, når vi bedømmer kunst, og litteratur og verden i almindelighed" skriver Hustvedt i forordet og fortsætter: *"Anden del, Vishedens vildfarelser, er ét langt essay om det genstridige sjæl-legeme-problem, der har hjemsøgt den vestlige filosofi siden grækerne"*.

Bogens tredje del har overskriften: *"Hvad er vi? Forelæsninger om menneskets vilkår"*.

Teksterne er skrevet i forskellige anledninger, ikke som et sammenhængende forløb, og jo flere essays, man tager hul på, jo flere overlap finder man af referencer og faglige problemstillinger. Som læser kommer man mere og mere ind i det Hustvedtske univers. Det kan opleves lidt overflødigt eller irriterende, men også som et hyggeligt gensyn med meninger og holdninger, man genkender i sin læsning af forfatterens vidtspændende interesser. Hustvedt trækker på klassiske tekster af William James, Jean Piaget, Sigmund Freud, G.H. Mead, John Bowlby, A.R. Luria, Charles Darwin, Søren Kierkegaard, Aristoteles, Arthur Schopenhauer, Lewis Carroll, Antonio Damasio, Maurice Merleau-Ponty og hundredevis af andre ældre og yngre forfattere i de i alt 792 noter, som refererer til forfatterens imponerende antal forskelligartede kilder. Allervigtigste kilde er dog hendes personlige refleksioner over oplevelser og erfaringer gennem et liv på mere end 60 år, som dukker op mange steder i nogle af teksterne.

Læserne får et indblik i Hustvedts aktiviteter, oplevelser og arbejde som forfatter med alsidige interesser og flair for pointerede formuleringer i hverdagens tilværelse i New York. Tanketunge filosofiske problemer med årtusinders rødder veksler med aktuel postmoderne samfundsdebat og forfatterdilemmaer. Alt bearbejdes og formuleres, så man tydeligt fornemmer hendes slægts skandinaviske og europæiske rødder. Hun er på en gang imponerende og ydmyg, som når hun både skriver om vishedens vildfarelser og usikkerhedens uundværlige refleksioner, når hun kombinerer skarp intellektualisme med varme og empati, forener humanisme og naturvidenskab, hvor problemstillingerne både har et strengt naturvidenskabeligt indhold og et humanistisk perspektiv, som sine steder gør den noget krævende læsning til en ren fornøjelse. Provokerende er det også, når hun fx stiller spørgsmål til skønlitteraturens berettigelse som kilde til viden om mennesker af kød, blod og nerver: Hvad kan vi lære af fiktive personers fiktive liv?

Siri Hustvedt er primært forfatter og humanist, men har også omfattende faglig interesse for forholdet mellem krop og psyke. Behaviorisme, dvs. psykologi uden sjæl, var i mange år et naturvidenskabeligt dogme for mange, som ville beskæftige sig videnskabeligt med menneskers adfærd. For andre var bevidsthed en uomgængelig erfaring, som var udgangspunkt for at beskæftige sig med menneskers mentale og fysiske liv.

Selvet og bevidstheden er tilbagevendende temaer i flere af Hustvedts essays, og hun kommer vidt omkring, når hun stiller spørgsmålet: Findes der en videnskab om bevidsthed, om det menneskelige sind (*human minds*)? Hun fortæller bl.a. om Arizonas Universitet i Tucson, der har søgt at udforske fænomenologi. Svaret er kompliceret: nogle mener, at hvis man finder en neurofysiologisk "forklaring" på mentale fænomener, så er spørgsmålet løst. Andre mener, at selv om neurofysiologiske processer foregår samtidigt med, at vi oplever bestemte fænomener, kan viden om dem ikke belære os om psykens mentale egenskaber, tilstande og kvaliteter. Fysiske årsagssammenhænge og logik kan ikke forklare driftshandlinger, følelselivets mangfoldighed og irrationalitet, beslutningers fremvækst og den viljesfrihed, vi oplever.

Jeg er langt fra enig med forfatteren i alle dele af hendes tekster. Jeg har også konstateret, at trods en imponerende baggrund i relevant faglitteratur, er hendes udvalg naturligvis ikke sammenfaldende med det, som til forskellig tid har optaget mig og givet mig faglige åbninger.

Når man forsøger fagligt at spænde så vidt, som Hustvedt gør, vil der uvægerligt være emner, som ikke behandles udførligt med samme faglige dybde og nuancer som andre. Men forskellighed kan også være en udfordring, måske tilsigtet af forfatteren, som gør, at bogen ikke bare er informativ. Den er også udfordrende, provokerende og har potentiale til at blive fagligt debatskabende på et relevant niveau. Som læseeksperter Frank Smith har gjort opmærksom på, får man større udbytte af sin læsning, jo mere viden og erfaring, man selv medbringer. Teksterne er encyklopædiske, så bogen ikke skal læses fra A til Z. Skim den og find et af de emner, som du selv har beskæftiget dig med. Gå i dialog med forfatterens behandling af neuropsykologi, hjerne og sind, køn/sex, feminisme, fænomenologi, identitet, selvet, selvmord, bevidsthed, litteratur, sociologi, sprog, narratologi, forfatterskab osv.

Hvis du er interesseret i at læse om at leve, at tænke, at vide, at være, at reflektere, at læse og skrive, at være i dialog med andre, så vil du i denne bog kunne finde inspiration, skæg og skæv humor og seriøs alvor.

For at give en fornemmelse af hvor vidtspændende bogen er, har jeg herunder samlet bogens overskrifter. Referencelisten er som til en ph.d, og det fyldige indeks giver bogen mange indgange.

Af Palle Vestberg. cand.psych. Uddannet i den københavnske fænomenologiske skumringstid, 1960-1965.

palle.vestberg@psykologservice.dk

Bogens INDHOLD:

I DEL

- En kvinde ser på mænd der ser på kvinder
- Ballonmagi
- Min Louise Bourgeois
- Anselm Kiefer: Sandheden er altid grå
- Mapplethorpe/Almodóvar
- Wim Wenders Pina: En dans for dansen
- En hel del om hår
- Sontag om smudslitteratur: Halvtreds år senere
- "Der er ingen konkurrence"
- Det skrivende selv og den psykiatriske patient
- Inde i rummet

II DEL

- Vishedens Vildfarelser
- At komme ind og gå ud
- Slåbrok, trekanter, maskiner, bevidstheden i materien og kæmper
- En tilfældig, uvidenskabelig undersøgelse af, hvordan folk opfatter bevidstheden (og en parentetisk bemærkning om, hvorfor jeg skriver denne bog), og en lille afstikker ind i Alfred North Whiteheads bevidsthed
- M og de faste forestillinger
- Er det arven eller miljøet, der gør os til dem, vi er? Den bløde og den hårde udgave
- Hjerner: Hårde eller bløde?
- Arv og miljø – bevidstheden og populærkulturen
- Arvelighed og tvillingefortællinger
- En ekskursion ind i Johnnys og Jimmys liv og en forsker ved navn Myrtle McGraw
- Sikre tal?
- Nye og gamle oplevelser på Harvard, testosteron, placebo, falske graviditeter, drømme og mareridt der bliver til virkelighed
- Det er på tide at ofre en frø. Og Aristoteles' biologi
- Kvinder er ikke gode til fysik
- Et bevidsthedsægteskab: Evolutionær psykologi
- Strammer-darwinisme eller slapper-darwinisme Overlevelseshistorier
- Er bevidstheden en computer?
- Den våde hjerne
- Unaturlige undere
- Neuroner og psykoner
- GOFAI kontra Know-how
- Maskiner, følelser og kroppe
- En sidebemærkning om Niels Bohr og Søren Kierkegaard
- Våd eller tør?
- Fantasiland i den ærlige og den ironiske udgave
- Den tænkende krop
- Empati, fantasi og spædbørn
- Hukommelse, placebo og mærkelig kropssymbolik
- Arbejde og kærlighed
- Coda

III DEL

- Hvad er vi? Forelæsninger om menneskets vilkår
- Grænselände: første-, anden- og trediepersonseventyr i tværfaglig forskning
- At blive andre
- Hvorfor én historie og ikke en anden?
- Jeg græd i fire år, og da jeg holdt op, var jeg blind
- Selvmord og selvbevidsthedens drama
- Konjunktivistisk flyvning: At tænke gennem imaginære verdener
- Legemliggjorte virkelighed
- At huske i kunsten: Det vandrette og det lodrette

- Filosofiske hjerteanliggender
- Kierkegaards pseudonymer og fiktionens sandheder

